

OSNOVE MEHANIKE & TEHNIČNA MEHANIKA - vaje v šolskem letu 2023/2024

NTF : Viskokošolski strokovni študij: Metalurške tehnologije & Geotehnologija in rudarstvo

22. 2. 24

- Osnove vektorskega računa: Izračunaj:
  - dolžno glavne diagonale kocke;
  - kot med glavno diagonalno in stranico kocke;
  - kot med glavno diagonalno in diagonalno osnovne ploskve;
  - površino trikotnika med glavno diagonalno in diagonalno osnovne ploskve.
- Točki P_1 in P_2 se gibljeta premočrtno ena proti drugi. Določi čas kdaj in kje se srečata.
  - Če se obe gibljeta enakomerno.
  - Če se ena giblje enakomerno, druga pa enakomerno pospešeno.
  - Določi pospešek iz točke b) tako, da se točki srečata na polovici. Začetna oddaljenost točk je d .
- Točka se giblje premočrtno po osi x . V času od 0 do t_1 se giblje s konstantno brzino v_1 , v času od t_1 do t_2 enakomerno zavira tako, da ima v času t_2 trenutno brzino nič.
  - Izračunaj do kod pride v času t_1 .
  - Izračunaj pospešek zaviranja.
  - Do kod pride v času t_2 .
  - Kdaj se vrne v začetni položaj?
  - Izračunaj za konkretne vrednosti $v_1 = 1m/s$, $t_1 = 10s$, $t_2 = 20s$. Nariši tudi diagram hitrosti in položaja v odvisnosti od časa.

29. 2. 24

- Gibanje točke je dano z $\vec{r}(t) = \vec{\alpha}t^2 + \vec{\beta}t + \vec{\gamma}$, kjer je $\vec{\alpha} = a_0(\vec{i} + 2\vec{j} + 3\vec{k})$, $\vec{\beta} = b_0(-3\vec{i} - 2\vec{j} - \vec{k})$. Tu sta a_0 in b_0 pozitivni konstanti. Določi pogoj na t , da bo gibanje pospešeno.
- V času $t = 0$ vklopimo stroj, ki poganja valj s polmerom R_0 na katerega se navija vrstica. Valj v času t_1 doseže polnoštevilo obratov o_1 . Izračunaj koliko vrvice se navije do časa t_1 . Tu privzami, da se do časa t_1 valj vrti enakomerno pospešeno.
- Kamen z maso $1kg$, ki je pripet na vrstico dolžine r_0 , enakomerno kroži s kotno hitrostjo ω . Določi silo, ki jo mora vzdržati vrstica, da se ne strga. Izračunaj za konkretne vrednosti $r_0 = 1m$, $\omega = 2400/min$.
- Izračunaj masno središče:
  - trapeza, kot unijo dveh trikotnikov in pravokotnika;
  - trapeza, kot razliko dveh trikotnikov.

7. 3. 24

- Za podani ravninski sistem sil s prijemališči v ogliščih enakostraničnega trikotnika izračunaj rezultanto sil in navorov glede na dani pol in natopoišči skupno prijemališče.
- Za podani prostorski sistem sil s prijemališči v ogliščih kocke
  - Zapiši i sistem sil.
  - Izračunaj rezultanto sistema sil.
  - Izračunaj rezultanto navora sistema sil glede na pol v koordinatnem izhodišču.
  - Izračunaj invarianto sistema sil.
- Utež na dveh žicah. Določi sili žic.

14. 3. 24

- Krogla v vogalu. Določi silo vrvice.
- Določi sile podpor nosilca, ki ima na desni postrani ležečo drsno podporo.
- Speljevanje kolesa čez robnik.
- Homogena plošča sestavljena iz kvadrata in trikotnika je na enam koncu členkasto vpeta, na drugem pa obešena na vrh. Določi silo vrvice, ki drži ploščo v ravnovesju.

21. 3. 24

- 1) Tročleni lok. Določi sile podpor.
- 2) Tračna zavora. Določi silo na ročico zavore tako, da bo zavorni moment enak M_0 . Obravnavaj primera za vrtenje v smeri uriniga in protiurinega kazalca.
- 3) Škripčevje, določi silo vrvi.
- 4) Dvigovanje z zagozdo.

27. 3. 24

- 1) Za dano paličje v obliki mosta izračunaj sile v označenih palicah.
- 2) Dva nosilca sta členkasto speta in podprta s paličjem. Določi sile v palicah.
- 3) Določi potek prečne sile in upogibnega momenta za točkovno obremenjen prevesni nosilec.
- 4) Določi potek prečne sile in upogibnega momenta za konstantno linijsko obremenjen konzolno vpeti nosilec.

4. 4. 24

Kolokvij

11. 4. 24

- 1) Delno obremenjen nosilec.
- 2) Členkasto spojena nosilca.
- 3) Utež obešena na tri palice s skupnim presečiščem.

18. 4. 24

- 1) Osa obremenitev odsekanega stožca. Določi napetost in deformacijo.
- 2) Valj, visi s stropa in se zaradi lastne teže raztegne tako, da se dotakne togih tal. Valj segrejemo za ΔT . Določi napetostno stanje v valju. Pri kateri spremembi temperature bo v celem valju napetost kompresibilna.
- 3) Na preseku osnega elementa pod kotom $\pi/4$ je normalna napetost enaka $\sigma = 120\text{MPa}$. Določi osno silo in strižno napetost na preseku, če je napetostno stanje enosno v smeri osi elementa. Osni element ima površino 4cm^2 .
- 4) Na rombu z vmesnim kotom α in stranico v smeri osi x je na vodoravni stranici napetost enaka $\vec{t}_2 = \tau\vec{j}$ na poševni stranici pa je napetost enaka $\vec{t}_1 = \frac{\tau}{2}(\vec{i} + \vec{j})$. Določi pogoj na kot α , ki dopušča dane napetosti.
- 5) Podan je napetostni tenzor

$$\underline{\underline{t}} = \begin{bmatrix} -24 & 16 & -8 \\ 16 & 24 & 0 \\ -8 & 0 & 0 \end{bmatrix} \text{MPa.}$$

Izračunaj normalno in strižno napetost na ravnino, ki ima normalo v smeri vektorja $\vec{i} - \vec{k}$.**25. 4. 24**

- 1) Z meritvami smo dobili napetosti $\vec{t}(\vec{i}) = (10\vec{i} + 3\vec{j}) \text{MPa}$, $|\vec{t}(\vec{j})| = \sqrt{34} \text{MPa}$ in $\vec{t}(\vec{k}) = \vec{0} \text{MPa}$.
  - a) Določi napetostni tenzor.
  - b) Skiciraj napetosti na kvadratu s stranicami v smereh koordinatnih osi x in y .
  - c) Skiciraj napetosti na kvadratu s stranicami v smereh diagonal prvega in drugega kvadranta.
  - d) Določi normalno in strižno napetost v ravnini, ki ima normalo v smeri vektorja $\vec{i} + \vec{j} + \vec{k}$.
  - e) Skiciraj Mohrovo krožnico in določi ekstremalni normalni napetosti in njuni smeri.
  - f) Določi ekstremalni normalni napetosti in njuni smeri.
- 2) Naj za ravninsko napetostno stanje velja, da je $\text{Sl } \underline{\underline{t}} = 0$. Pokaži, da obstaja KS v katerem sta diagonalni komponenti napetostnega tenzorja enaki nič.
- 3) V treh smereh, ki z osjo x oklepajo kote $\phi = 0, 2\pi/3$ in $4\pi/3$ smo izmerili normalne napetosti σ_a, σ_b in σ_c .
  - a) Določi napetostni tenzor.
  - b) Nariš Mohrovo krožnico za primer $\sigma_a = \sigma_0, \sigma_b = 2\sigma_0, \sigma_c = 3\sigma_0$.

11. 5. 24

- 1) Ravninska deformacija deformira pravokotnik s stranicama $a = 1\text{cm}$ in $b = 2\text{cm}$ v romboid s stranicama 1.02cm in 1.97cm in vmesnim kotom med stranicama 89.7° .
  - a) Zapiši deformacijski tenzor.
  - b) Določi deformacijo diagonale pravokotnika na geometrijski način in s pomočjo deformacijskega tenzorja.
- 2) Podana je funkcija pomika $\vec{U} = \alpha(XY^2\vec{i} + X^2Y\vec{j})$.
  - a) Skiciraj, kam se preslika kvadrat $[0, a] \times [0, a]$.
  - b) Izračunaj infinitezimalni deformacijski tenzor.
  - c) Izračunaj deformacijski tenzor in ugotovi kdaj je deformacija majhna.
  - d) Določi deformacijo diagonale pravokotnika na geometrijski način in s pomočjo deformacijskega tenzorja.
- 3) Z ekstenziometrom smo izmerili osne deformacije $\cdot 10^{-3}$, $\cdot 10^{-3}$ in -10^{-3} v smereh, ki oklepajo kot $\pi/4$.
  - a) Določi deformacijski tenzor.
  - b) Določi osno deformacijo v smeri diagonale prvega koordinatnega kvadranta.

16. 5. 24

- 1) Z ekstenziometrom smo izmerili osne deformacije $3 \cdot 10^{-3}$, $\sqrt{3} \cdot 10^{-3}$ in $-\sqrt{3} \cdot 10^{-3}$ v smereh, ki oklepajo kot $2\pi/3$.
  - a) Določi deformacijski tenzor.
  - b) Določi osno deformacijo v smeri diagonale prvega koordinatnega kvadranta.
  - c) Skiciraj Mohrovo krožnico.
- 2) Za ravninsko deformacijsko stanje sta podani glavni osni deformaciji $\epsilon_1 = 2\epsilon_0$ in $\epsilon_2 = -\epsilon_0$, kjer je ϵ_0 majhno pozitivnoštevilo. Določi osi x' in y' pri katerih je $e'_{11} = 0$ in $e'_{12} > 0$.
- 3) Za dano deformacijo

$$\mathbf{e} = \epsilon_0 \begin{bmatrix} 1 & 2 & 0 \\ 2 & 3 & 0 \\ 0 & 0 & 0 \end{bmatrix}.$$

izotropičnega materiala smo izmerili normalni napetosti σ_0 v smeri $\vec{i}$ in $2\sigma_0$ v smeri $\vec{j}$.

- a) Določi Yongov modul in Poissonov količnik.
- b) Določi napetostni tenzor.

23. 5. 24

- 1) Izotropični material je v homogenem napetostnem stanju. V smeri vektorja $\vec{i}$ je osna deformacija enaka ϵ_0 , v smeri vektorja $\vec{j}$, ki je pravokoten na $\vec{i}$ pa je osna deformacija enaka $-\frac{2}{3}\epsilon_0$. Določi Yongov modul in Poissonov količnik, če je matrika napetostnega tenzorja v bazi $\vec{i}, \vec{j}$ enaka

$$\mathbf{t} = \sigma_0 \begin{bmatrix} 2 & -1 & 0 \\ -1 & -1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 \end{bmatrix}.$$

Določi tudi deformacijski tenzor.

- 2) Termoelastičnost : Kocka v odprti kotanji.
- 3) Votli enostavno podprt nosilec dolžine 2m s tankostenskim kvadratnim presekom $a = 4\text{cm}$ in debelino $t = 4\text{mm}$ je enakomerno linijsko obremenjen z gostoto q_0 . Določi q_0 , da bo napetost po velikosti manjša od $\sigma_0 = 120\text{MPa}$.
- 4) Izračun ploskovnega momenta U preseka.